

Alue- ja yhdyskuntarakenne haltuun – valtakunnallisen kehityskuvatyön ohjelmointi

Mika Ristimäki

Erytisasiantuntija, Ympäristöministeriö

Valmistelu Timo Turunen, Juha Nurmi, Petteri Katajisto, Mikko Friipyöli
& Pauliina Järvinen

Tarve

- Tarve nykyisen aluerakenteen kehityskuvan (ALLI-työ vuodelta 2015) päivittämiseen skaalautuvaan sekä ajantasaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteen seurantaan, ennakointiin sekä kehityskuvaan
- Tarve kehittää ja ylläpitää alue- ja yhdyskuntarakenteen valtakunnallista ilmiöpohjaista ennakointia ja kehityskuvaa, joka johdattaisi rakenteen kehittämistä strategisempaan ja muutosjoustavampaan sekä uusia synergiamuotoja sisältävän kehittämisotteen suuntaan
- Tarve seuranta- ja ennakoititiedolle alue- ja yhdyskuntarakenteen ohjausjärjestelmien toimivuuden arviointiin, kehittämiseen ja tarvittavien uusien ohjausjärjestelmien kehittämiseen
- Tarve tukea uudistuvaa MRL, VAT, VLJS valmistelua, ASPO kehittämisohjelmaa, ALKE-päätöstä ja laajemmin VN:n eri hallinnonalojen kehittämistyötä ja ennakointia sekä erityisesti alueellista ja paikallista suunnittelua.
- Tarve yhteiskehittämisen kautta hakea ratkaisuehdotuksia alueidenkäytön haasteisiin

Murroksen hyödyntäminen

- Yhdyskuntien ja liikennejärjestelmän kehityksessä on käynnissä voimakas murros, jonka taustalla kaupungistuminen, väestörakenteen muutokset ja liikenne- ja viestintäjärjestelmien sekä energiajärjestelmien muutos. Laajemmin kyse on digitalisaatiosta ja siirtymisestä kohti informaatio- ja kiertotaloutta. Erityisesti julkisen talouden velkaantuminen tärkeä huomioida ennakoitavissa
- Ennusteiden mukaan väestökasvu on keskittymässä aiempaa selkeämmin muutamalle seudulle ja alueellinen eriytymiskehitys voimistuu. Kestävän aluerakenteen perusteena oleva monikeskuksisuus edellyttää tarkentamista. Syytä huomioida mm. kaupunkiverkon kehitys, saavutettavuuden muutokset, monipaikkaisuuden vaikutukset
- Paikan merkitys on muuttumassa; ”sijainti – saavutettavuus – monipaikkaisuus”, jonka vuoksi saavutettavuus, kehityskäytävät sekä kaupungin ja maaseudun vuorovaikutus edellyttää tarkistamista
- Tietotuotannon kehittäminen tunnistamaan murrosta ja sen vaikutuksia. Parhaillaan käynnissä hankkeita, joissa tavoitteena saada murroksesta tarkempaa tilannekuvaa ja ennustettavuutta ohjauskeinojen uudistamiseen
- Murroksen mahdollisuus tärkeä hyödyntää. Merkittävimmät yhdyskuntarakenteen muutokset tapahtuneet paljolti kriisien kautta – ei nousukaudella. *”Never let a good crisis go to waste”*

Tavoitteet

- Tavoitteena on luoda alue- ja yhdyskuntarakenteen mittakaavaltaan skaalautuva jatkuvasti ylläpidettävä, valtakunnallinen tilanne- ja kehityskuva (VAYK). Kehityskuva perustuu ilmiöpohjaiseen ennakointiin ja vaikutusten arviointiin ottaen huomioon kestävän kehityksen tavoitteet ja hyödyntäen digitalisaation mahdollisuuksia.
- Samalla luodaan edellytyksiä ja mahdollisuuksia Suomen ja alueiden kehittymiselle kilpailukykyisesti, hyvinvoivasti ja ekotehokkaasti
- Tavoitteena on myös hahmottaa hallinnonalojen ja alueiden asema osana isompaa (alue- ja yhdyskuntarakenteen) kuvaa ja kokonaisuutta, sekä luoda koko Suomen kattava kehityskuva, jota voidaan soveltaa kullekin alueelle ja yhdyskunnalle sopivalla tavalla.
- Luodaan systemaattisuutta, jatkuvuutta ja vaikuttavuutta alue- ja yhdyskuntarakenteen seurantaan, ennakointiin ja suuntaamiseen

Toteutus

- Syksyn –talven aikana laaditaan **tiivis ehdotus Valtakunnallisen alue- ja yhdyskuntarakenteen kehityskuvan laatimiseksi (VAYK)** n. 15 sivua.
 - Lähtökohdat, sisältö, menetelmät, prosessit, toteutus, tietotuotanto ja indikaattorit, tekninen toteutus, hyödyntäminen, aikataulu ja viestintä
- VAYK-ehdotuksen **liitteenä VAYK-protoversio**,
 1. Tilannekuva
 2. Toimintaympäristön muutokset ja skenaariot
 3. Tavoitetila ja toimenpiteet
 4. Koealueet Suomessa
- Liitteenä myös indikaattoreiden kuvaus, viestintäsuunnitelma

Alustava ohjelmointi

- Ehdotus VAYK:n toteuttamiseksi 2/2021
- Selvitys alue- ja yhdyskuntarakenteen mahdollisista tulevaisuuksista (mm.VN-TEAS) 2/21-5/22 (alustava, VNK:n järjestämä hankeaihion yhteiskehittämisfoorumi 23.9.2020)
- Alue- ja yhdyskuntarakenteen tavoitetilan ja toimenpiteiden kartoitus - 5/22
 - Alue- ja yhdyskuntarakenteen kehityskuvan ensimmäinen versio keskustelun pohjaksi
- Jatkuvan VAYK työn käynnistäminen (aikataulu täsmentyy ehdotuksessa)
 - Ylläpitona jatkuva seuranta ja ennakointi sekä kehityskuvan päivitys parlamentaarisessa syklissä
 - Yhteiskehittäminen eri sidosryhmien kanssa.

Tulokset ja hyödyntäminen

- Työn tuloksena syntyy ajantasainen ja skaalautuva alue- ja yhdyskuntarakenteen kehityksen perusura ja keskeisimpiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin fokusoituja erilaisia mahdollisia tulevaisuuskuvia ja kehityskulkuja, joihin alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämässä ja eri sektoreiden ja alueiden toiminnassa on tarpeen varautua.
- Tuloksina saadaan arvioita alue- ja yhdyskuntarakenteen toimivuudesta ja kehittämisen tarpeista nykytilanteen ja erilaisten kehityskulkujen näkökulmista.
 - Samalla hahmotellaan kestävän alue- ja yhdyskuntarakenteen tavoiteltavia kehityskulkuja ja niihin liittyviä politiikkakeinoja.
- Palvelee laaja-alaisesti ja läpileikkaavasti eri sektoreita ja erilaisia alueita tuottaen yhteisen alustan alue- ja yhdyskuntarakenteen yhteistyöhön pohjautuvalle kehittämiselle ja sen muutokseen varautumiselle.
- Tukee alueidenkäytön suunnittelua ja muuta alueidenkäyttöön vaikuttavaa toimintaa

Kysymyksiä, kommentteja?

Mika Ristimäki, Timo Turunen, Juha Nurmi, Petteri Katajisto, Mikko Friipyöli ja Pauliina Järvinen

...@ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the
Environment

